

CENSURA

ILLUSTRISSIMI D. D.

MARTINI ALPHONSI A MELLO

EPISCOPI LAMECENSIS A CONSILIIS CATHOLICÆ MAJESTATI.

Perlegi ex commissione Illustrissimi Domini Inquisitoris generalis Defensionem Fidei Catholicæ, adversus Anglicanæ sectæ errores, cum responsione ad Apologiam pro juramento fidelitatis et Epistolam ad principes christianos, Serenissimi JACOBI, Angliæ regis, opus editum a Sapientissimo Doctore FRANCISCO SOARIO, in Conimbricensi Academia Primario Theologiæ professore. Ardenti fidei zelo auctor clarissimus, et Theologus eminentissimus, valens sapientiæ viribus, pro Ecclesia Dei in Anglia laborante distrinxit calamum contra sævientes in illo regno hæresum pestes. Dimicat contra hæreticorum errores ex Scripturis divinis explicatis, et intellectis in genuino sensu auctoris sacri instituto et textui congruente. Affert ad confirmandas fidei veritates sacrorum generalium Conciliorum, et Summorum Pontificum sanctiones, quarum infallibili auctoritati non obsequentes semper habiti sunt a Christi fidelibus Ecclesiæ perduelles. Utitur aptissimis, et ad rem maxime facientibus, ac selectissimis testimoniis Sanctissimorum Patrum, quorum pietatem et sapientiam semper Ecclesia Dei suspexit et venerata est. Firmissimarum rationum momentis ita cuncta examinat, ut nihil in silentio relinquat indiscussum, sed perarduas et difficiles quæstiones dilucide pertractat, et omnibus undequaque orientibus difficultatibus occurrit, ut veritas innotescat. Firmis et inconcussis argumentis potestatem Summi Pontificis supernaturalem tuetur, et ostendit per summam injustitiam regem in erroribus versantem spiritualem potestatem sibi arrogare, et per manifestam hæresim ab hæreticis Anglicanæ Sectæ illi attribui. Acute et sapienter detegit errores contra fidem delitescentes in juramento, quod rex Angliæ a subditis exigit; infidelitatem adversus Christum ejusque Ecclesiam, injustitiam erga subditos eo juramento contineri demonstrat, ita ut in juramento præstando cogantur subditi simul fidem catholicam abnegare. Agit hac in re acriter, sed vere et modeste. Opus sane doctissimum, singulari pietate et eruditione plenum, et quod nec ab eo, qui dicendi stylo valeret, posset paribus laudibus et encomiis exornari. Auctoritatibus, et vi rationum ita sunt Anglicanæ Sectæ errores convicti, ut nullum sit adversariis effugium, nullus respondendi locus, nisi forte responsio dicatur inanum verborum contentio, et convitiarum jactatio, apud dementes et furentes homines consueta. Faxit Deus ut, inspecta hac efficacissima et sapientissima defensione fidei (quæ ab initio nascentis Ecclesiæ, ab Apostolis edoctæ, sancita miraculis, et suffulta martyriis, eadem in Catholica et Romana Ecclesia perseverat), Serenissimus JACOBUS, Angliæ rex, veritati Catholicæ sibi sufficientissime propositæ attendens, ut dignum est regio ingenio, ipse et subditi Protestantes ad Ecclesiam Catholicam Christi sponsam aggregentur. Ego opus hoc Sapientissimi Doctoris FRANCISCI SOARII dignissimum judico, ut typis mandetur, et in lucem eat, ad fidei nostræ victoriam de hæresibus insignem, et ad totius orbis christiani publicam et communem utilitatem.

Datum Lameci, vigesimo quarto die novembris, 1612.

MARTINUS, Episcopus Lamecensis.

INDEX

LIBRORUM ET CAPITUM

HUJUS OPERIS.

LIBER PRIMUS

QUANTUM ANGLICANA SECTA A FIDE CATHOLICA DISSIDEAT.

CAP. I. De fidei catholicæ progressu, et statu Anglicanæ gentis a prima ejus conversione usque ad præsentia tempora.	5	CAP. XIV. Ex ratione catholici nominis, discursus capituli præcedentis confirmatur.	69
CAP. II. Sectam Anglicanam a fide vera discessisse.	6	CAP. XV. Catholicam dici Ecclesiam, quia per totum orbem diffusa est ostenditur, et hæreticis occurritur.	73
CAP. III. Ecclesiam Christi non posse veram fidem amittere ostenditur, et ratio facta roboratur.	13	CAP. XVI. Quomodo verum sit Ecclesiam Catholicam per totum orbem diffusam.	78
CAP. IV. Non posse Catholicam Ecclesiam etiam per ignorantiam in rebus fidei errare.	17	CAP. XVII. In Anglicano schismate fidem apostolicam non esse.	85
CAP. V. Romanam Ecclesiam eamdem fidei stabilitatem habere quam Catholica, ostenditur, et adversariorum evasioni occurritur.	20	CAP. XVIII. Objectioni contra doctrinam superioris capituli occurritur.	90
CAP. VI. Stabilitas fidei et Ecclesiæ Romanæ, traditione ostenditur.	25	CAP. XIX. Sectam Anglicanam nullius antiqui Martyris sanguine decoratam, sed potius damnatam esse ostenditur.	94
CAP. VII. Excluditur tertia evasio hæreticorum, quam per distinctionem Ecclesiæ visibilis et invisibilis confingunt.	31	CAP. XX. Veros nostrorum temporum Martyres non Anglicanam sectam, sed Romanam fidem illustrasse.	99
CAP. VIII. Occurritur adversariorum objectionibus, et quo sensu Ecclesia visibilis sit, exponitur.	37	CAP. XXI. Anglicanam sectam vel propter solam schismatis turpitudinem detestabilem esse.	102
CAP. IX. Regem Angliæ, cum nec Scripturam integram, nec verbum Dei non scriptum admittat, fidei vere christianæ defensorem non esse ostenditur.	43	CAP. XXII. Anglicanum schisma in manifestam hæresim et apostaticam doctrinam transiisse.	106
CAP. X. Ex fundamento et ratione credendi regis Angliæ, ipsum non esse fidei vere christianæ defensorem ostenditur.	50	CAP. XXIII. Anglicanum schisma pertinaciter sectantes, neque ab hæresi, neque ab hæreticorum nota excusari posse.	111
CAP. XI. Veræ fidei christianæ fundamentum non esse in privato spiritu ponendum.	53	CAP. XXIV. Rationes, quibus rex hæretici maculam fugere studet, refelluntur.	116
CAP. XII. Ex nomine (Catholicæ) Anglicanam Sectam fidem catholicam non esse ostenditur.	61	CAP. XXV. Immerito Anglicanam sectam, fidem suam et Ecclesiæ auctoritatem ad quingentesimum Christi annum limitare.	120
CAP. XIII. Objectionibus contra doctrinam superioris cap. occurritur.	68	Summa et conclusio totius libri, cum apostrophe ad Angliæ regem.	124

LIBER SECUNDUS

DE PECULIARIBUS ERRORIBUS IN MATERIA FIDEI CATHOLICÆ, QUOS REX ANGLIÆ PROFITETUR.

CAP. I. De præsentia corporis et sanguinis Christi in sacrosancto Eucharistiæ sacramento.	126	gis Præfatione notantur.	156
CAP. II. Substantiam panis et vini sub speciebus consecratis non remanere.	133	CAP. IX. De Sanctorum invocatione.	159
CAP. III. De Transsubstantiationis veritate.	135	CAP. X. De Sanctarum reliquiarum custodia et veneratione.	168
CAP. IV. Eucharistiam latricæ adoratione convenienter adorari, et in hunc finem elevari et circumgestari.	136	CAP. XI. De vera imaginum Sanctorum veneratione, seu adoratione.	173
CAP. V. De laicorum sub una tantum specie communionem.	139	CAP. XII. Objectionibus Regis contra imaginum venerationem satisfit.	180
CAP. VI. De missis privatis.	147	CAP. XIII. De imaginibus Dei, ut Deus est.	184
CAP. VII. De erroribus qui circa cultum et invocationem Beatæ Virginis in regis Præfatione notantur.	150	CAP. XIV. De Crucis Christi adoratione.	186
CAP. VIII. De iis quæ circa cultum Sanctorum in re-		CAP. XV. De errore circa Purgatorium.	188
		CAP. XVI. De erroribus circa Ecclesiæ ritus et benedictiones.	196
		Summa et totius libri conclusio, cum apostrophe ad Angliæ regem.	199

LIBER TERTIUS

DE SUMMI PONTIFICIS SUPRA TEMPORALES REGES EXCELLENTIA, ET POTESTATE.

CAP. I. Utrum principatus politicus legitimus et a Deo sit.	203	ex divina Scriptura credendum esse ostenditur.	271
CAP. II. Utrum principatus politicus immediate a Deo sit, seu ex divina institutione.	206	CAP. XIV. Romanum Pontificem successorem esse Petri testimoniis Sanctorum Patrum ostenditur.	275
CAP. III. Fundamentis et objectionibus regis Angliæ contra doctrinam superioris capituli satisfit.	212	CAP. XV. Pontificem Romanum in dignitate, et potestate, ac primatu Ecclesiæ, successorem esse Petri, eorundem Pontificum auctoritate comprobatur.	277
CAP. IV. Utrum inter Christianos sit legitima potestas civilis, cui Christiani parere teneantur.	217	CAP. XVI. Occurritur Protestantibus argumentum ex Pontificum traditione sumptum eludentibus, et auctoritate Conciliorum confirmatur.	283
CAP. V. Utrum reges Christiani in civilibus seu temporalibus supremam potestatem habeant, et quo jure.	224	CAP. XVII. Eadem traditio Patrum auctoritate confirmatur.	287
CAP. VI. Utrum sit in Ecclesia Christi spiritualis potestas jurisdictionis externæ, et quasi politicæ a temporali distincta.	231	CAP. XVIII. Duabus objectionibus, contra primum Pontificis ex Scriptura et Conciliis desumptis, satisfit.	292
CAP. VII. Potestatem regendi Ecclesiam in rebus spiritualibus seu ecclesiasticis rebus, in temporalibus rebus seu Principibus non existere, auctoritate probatur.	238	CAP. XIX. Explicantur quædam loca Gregorii, quæ rex objicit, et veri tituli Romani Episcopi defenduntur.	296
CAP. VIII. Eadem veritas rationibus confirmatur.	243	CAP. XX. Aliis objectionibus ex factis imperatorum et conjecturis desumptis satisfit.	298
CAP. IX. Solvuntur aliquæ objectiones contra veritatem in superioribus capitulis probatam.	248	CAP. XXI. Utrum personæ principum seu regum temporalium spirituali potestati Summi Pontificis subiectæ sint.	302
CAP. X. Utrum Christus Dominus supremam Ecclesiæ spirituales potestatem Petro contulerit.	253	CAP. XXII. Reges christianos non solum quoad personas, sed etiam quoad regiam potestatem, id est, non solum ut homines, sed etiam ut reges christianos potestati Pontificis subijci.	308
CAP. XI. Objectionibus contra doctrinam superioris capituli satisfit.	261	CAP. XXIII. Pontificem Summum potestate coerciva in reges uti posse usque ad depositionem a regno, si causa subsistat.	314
CAP. XII. An primatus Petri perpetuo et per successionem in Ecclesia perseveret.	268		
CAP. XIII. Romanum Episcopum verum Petri successorem esse, et in eo Petri potestatem perseverare,			

CAP. XXIV. Objectionibus contra doctrinam superiorum capitulum ex Scriptura petitis occurritur.	322	CAP. XXVIII. Patrum testimoniis, quæ rex objicit, satisfit.	340
CAP. XXV. Alteri objectioni ex factis regum, quæ in veteri Testamento narrantur, sumptæ satisfit.	328	CAP. XXIX. Objectionibus ex rei novitate, et factis imperatorum regumque desumptis satisfit.	343
CAP. XXVI. Argumento sumpto ex comparatione regis et Pontificis satisfit.	333	CAP. XXX. Objectionibus ex nonnullis rationibus desumptis satisfit.	347
CAP. XXVII. Aliis objectionibus ex Conciliis sumptis satisfit.	337	Summa præcedentis libri cum apostrophe ad regem Angliæ.	350

LIBER QUARTUS

DE IMMUNITATE ECCLESIASTICA, SEU EXEMPTIONE CLERICORUM A JURIDIGTIONE TEMPORALIUM PRINCIPUM.

CAP. I. Quid nominibus ecclesiasticæ immunitatis, libertatis ac exemptionis significetur.	354	suam suorumque bonorum exemptionem ab oneribus, et potestate sæculari.	438
CAP. II. Utrum clerici in spiritualibus et ecclesiasticis causis a potestate principum sæcularium jure divino exempti sint.	359	CAP. XVIII. An exemptio a tributis sæcularibus conveniat Ecclesiis earumque bonis, quatenus Christi patrimonium sunt.	442
CAP. III. Utrum personæ ecclesiasticæ a jurisdictione principum, etiam in rebus et causis temporalibus, excipi potuerint, et exemptæ sint.	362	CAP. XIX. An exemptio a tributis sæcularibus conveniat Ecclesiæ et rebus sacris, ob earum specialem sanctitatem seu consecrationem.	444
CAP. IV. Utrum Summus Pontifex omni jure divino et humano ab omni jurisdictione sæcularium principum exemptus sit.	370	CAP. XX. Utrum qualibet bona, cum ecclesiastica fiunt, eo ipso sint ab omni tributo et onere civili illis inherente exempta.	447
CAP. V. Expenditur locus Matthei: Da eis pro me et te, pro Summi Pontificis exemptione.	373	CAP. XXI. Aliquibus objectionibus occurritur, et quam sit antiqua hæc bonorum ecclesiasticorum exemptio obiter explicatur.	456
CAP. VI. Objectionibus contra resolutionem superiorum capitulum satisfit.	378	CAP. XXII. Qualis sit exemptio ecclesiastica quoad personalia onera clericorum.	461
CAP. VII. Sextæ objectioni satisfit, et tractatur quæstio, an Papa possit se humano judicio submittere.	383	CAP. XXIII. Utrum redditus ecclesiastici clericorum a tributis exempti sint.	466
CAP. VIII. Utrum clerici omnes sub Pontifice existentes a jurisdictione temporalium principum jure divino exempti sint; et tractantur duæ contrariæ opiniones.	387	CAP. XXIV. Utrum patrimonialia et in universum bona temporalia clericorum sub communibus legibus sæcularium tributorum comprehendantur.	469
CAP. IX. Privilegium fori clericorum jure divino et humano esse fundatum, et quomodo id intelligendum sit.	393	CAP. XXV. An clerici teneantur ad onera realia solvenda, quæ rebus immobilibus adhærent.	472
CAP. X. Quomodo singulis clericorum vel personarum ecclesiasticarum ordinibus exemptio ecclesiastica jure divino conveniat.	401	CAP. XXVI. An clerici ad communes civium expensas contribuere teneantur.	474
CAP. XI. Utrum, secluso jure divino immediato, potuisset exemptio clericorum per jus canonicum sine adminiculo juris civilis introduci.	406	CAP. XXVII. Utrum omnes clerici, tam in sacris quam in minoribus constituti, et in statu clericali perseverantes, integre gaudeant ecclesiastica libertate.	480
CAP. XII. Utrum privilegium fori clericorum etiam jure civili fundatum sit.	412	CAP. XXVIII. An clerici conjugati privilegio ecclesiasticæ exemptionis gaudeant.	487
CAP. XIII. Difficultati, quæ ex præcedenti capite oritur, occurritur, et quomodo Ecclesia diversis temporibus privilegio fori usa fuerit, explicatur.	415	CAP. XXIX. Utrum aliæ personæ ecclesiasticæ ordinem nullum habentes exemptione fori integre gaudeant.	490
CAP. XIV. Qualis sit clericorum exemptio in causis civilibus.	421	CAP. XXX. An privilegium immunitatis clericorum ab aliquo homine revocari possit.	494
CAP. XV. Qualis sit exemptio clericorum in causis criminalibus.	427	CAP. XXXI. Utrum privilegium clericorum possit per renuntiationem amitti vel diminui.	501
CAP. XVI. An privilegium fori exemptionem a legibus civilibus includat, et qualis illa sit.	432	CAP. XXXII. Utrum privilegium clericorum consuetudine amitti vel minui possit.	505
CAP. XVII. Quale sit Ecclesiarum privilegium quoad		CAP. XXXIII. Quibus modis possit immunitas ecclesiastica violari.	511

- CAP. XXXIV. Quibus modis actiones contra libertatem ecclesiasticam excusari soleant, et quid de illis *judicandum sit.* 515
Superioris libri summa. 529

LIBER QUINTUS

DE ANTICHRISTO, CUJUS NOMEN, ET PERSONAM PER CALUMNIAM ET INJURIAM, FALSO PROTESTANTES PONTIFICI ATTRIBUUNT.

- CAP. I. De Antichristi nomine, ejusque varia significatione. 532
 CAP. II. Utrum Antichristus proprie dictus sit homo aliquis singularis, vel sedes aliqua seu imperium. 535
 CAP. III. Duabus Protestantium objectionibus ex Daniele et Paulo sumptis contra doctrinam superioris capituli satisfi. 538
 CAP. IV. Alteri objectioni ex capite 17 Apocalypsis sumptæ contra eandem resolutionem capituli secundi satisfi. 541
 CAP. V. De tempore persecutionis et morte Antichristi. 546
 CAP. VI. Primæ objectioni regis Angliæ contra doctrinam superioris capituli satisfi. 552
 CAP. VII. Alteri objectioni regis Angliæ ex capite 18 Apocalypsis desumptæ satisfi. 555
 CAP. VIII. Tertiæ objectioni regis Angliæ ex variis novi Testamenti verbis desumptæ satisfi. 561
 CAP. IX. Alteri difficultati occurrendo, tempus regni Antichristi et initium ejus amplius declaratur. 572
 CAP. X. Aliis duobus argumentis satisfi, et obiter nonnullæ Catholicorum opiniones de tempore Antichristi refelluntur. 577
 CAP. XI. Antichristi tempore duos veros homines ad testimonium contra illum ferendum mittendos esse, ex capite 11 Apocalypsis contra duas falsas Protestantium expositiones ostenditur. 583
 CAP. XII. Eliam et Enoch esse testes illos, qui contra Antichristum mittendi sunt, ostenditur. 589
 CAP. XIII. Joannem per duos testes, Enoch, et Eliam intellexisse, conjectura, et Patrum auctoritate ostenditur. 594
 CAP. XIV. Utrum ex aliis Scripturæ locis ostendi possit, Eliam, et Enoch futuros esse secundi Christi adventus præcursores, et testes contra Antichristum. 598
 CAP. XV. Antichristi sedem et loco, et gradu longissime a Pontificis sede distare. 605
 CAP. XVI. Ubi futura sit Antichristi sedes. 610
 CAP. XVII. Ex descriptione personæ Antichristi, quam Paulus tradit 2 ad Thess. 2, illum Pontificis adversarium maximum, potius quam Papam esse futurum, evidenter ostenditur. 614
 CAP. XVIII. Quæ ex visionibus cap. 6 et 9 Apocalypsis rex inducit, refelluntur. 620
 CAP. XIX. Idem ex cap. 13 ostenditur, et omnia, quæ rex ex illo decerpit, refelluntur. 628
 CAP. XX. Quæ circa 14, 15 et 16 caput Apocalypsis rex notat, discutuntur. 638
 CAP. XXI. Ex visione capituli 17 et sequentibus Apocalypsis novum de Antichristo errorem confutari potius quam confirmari. 640
 CAP. XXII. Ex descriptione Antichristi a Daniele Propheta tradita, fabula de Antichristianismo Romano evidenter refellitur. 648
 Eorum, quæ in hoc libro tractantur summa, cum apostrophe ad regem Angliæ. 658

LIBER SEXTUS

DE JURAMENTO FIDELITATIS REGIS ANGLIÆ.

- CAP. I. Quis sit præsentis controversiæ scopus et causæ status, et quæ ratio disputandi in ea servanda sit. 664
 CAP. II. Utrum in prima parte formulæ juramenti, aliquid præter obedientiam civilem et contra ecclesiasticam jurandum proponatur. 667
 CAP. III. In secunda juramenti parte aliquid etiam ultra civilem obedientiam, et contra ecclesiasticam jurandum offerri. 670
 CAP. IV. Utrum in tertia parte juramenti aliquid ultra civilem obedientiam contra doctrinam catholicam contineatur. 675
 CAP. V. De ultima parte juramenti, et erroribus in ea contentis. 683
 CAP. VI. Rationes, quibus juramentum defenditur, expendantur. 685

- CAP. VII. Summum Pontificem non solum potuisse, sed etiam debuisse Catholicos Anglos a professione dicti juramenti sua monitione avertere. 694
 CAP. VIII. Possintne Angli, hoc juramentum admittentes, aliqua ratione aut modo a culpa excusari. 698
 CAP. IX. Liceatne Catholicis Anglis templa hæreticorum adire, et cum eis in ritibus communicare sine intentione cultus vel cooperationis cum illis, solum propter temporales pœnas vitandas. 702
 CAP. X. An vexatio, quam in Anglia Catholici patiuntur, sit vera religionis christianæ persecutio. 714
 CAP. XI. An qui propter Romanam religionem et obedientiam in Anglia morte mulctati sunt, inter veros Martyres sint annumerandi. 722
 CAP. XII. Ad ea quæ contra secundum Breve Pontificium, et contra Cardinalis Bellarmini Epistolam rex objicit, responsio. 730
 Operis conclusio, et ad regem Angliæ peroratio. 733

DEFENSIO

FIDEI CATHOLICÆ

ADVERSUS ANGLICANÆ SECTÆ ERRORES,

CUM RESPONSIONE AD APOLOGIAM PRO JURAMENTO FIDELITATIS, ET EPISTOLAM AD PRINCIPES
CHRISTIANOS SERENISSIMI JACOBI ANGLIÆ REGIS.

PROOEMIUM.

1. *Mens auctoris.*—Mallem quidem¹, ut in causa non dissimili Ambrosius præfatus est, exhortandi ad fidem subire officium, quam de fide disceptandi suscipere onus. Sed quoniam vel ipsum naturæ jus petit, omnesque leges, tam divinæ quam humanæ postulant, filium, parentem; sacerdotem, Ecclesiam; theologum, religionem; religiosum, sacra; ac denique membrum quantumvis vile, suum caput, quoad possit, a quacumque injuria propugnare; ideo novum hoc scribendi genus non detrectare compulsus sum. Jacobus enim, serenissimus magnæ Britannicæ Rex, in Apologia sua, et Præfatione monitoria ad omnes christiani orbis principes, his omnibus vim inferre conatur, dum sectæ suæ, catholicæ ac primitivæ fidei nomen, nostræ vero religioni defectricis dedecus imponit; sibi que fidei catholicæ defensoris nomen arrogat, Pontifici autem, omnium fidelium Pastori summo, et sub Christo capiti supremo, tyrannidis, et antichristianæ apostasiæ notam inurit; aliæque quam plurima nostræ fidei mysteria, et sacramenta insectatur; suæque impugnatione piorum corda commovit. Meque post alios doctissimos viros, licet eruditione ac eloquentia valde imparem, ad hoc opus aggrediendum induxit, et in palæstram mihi insolitam descendere coegit. Neque me regis dignitatis majestas terruit, sed potius ab eadem impugnata veritas vehementius excitavit, ne forte tanti nominis splendor infirmiorum oculis perturbaret. Maxime, quia regium in

hac causa deposuisse videtur splendorem, dum, doctorem potius quam regem agens, usurpatam sibi supremam in ecclesiasticis rebus auctoritatem defendere nititur. In Ambrosio me legisse meminit¹: Neque imperiale esse, libertatem dicendi denegare, neque sacerdotale, quod sentiat non dicere. Nihil in regibus tam amabile esse, quam libertatem etiam in iis diligere, qui obsequio ipsis subditi sunt; nihil etiam in sacerdote tam periculosum apud Deum, tam turpe apud homines, quam, quod sentiat, non libere pronunciare. Siquidem scriptum est: Loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum, et non confundebar². His ergo divinis et sacris verbis permotus, licet proprio ingenio diffusus, causæ tamen confusus, et veritate nixus, libere pro illa loqui non pertimesco³. Ea tamen proferre tantummodo conabor, quæ excelsum regis animum offendere non possint, nisi lux ipsa veritatem ostendens oculos male affectos offendat. Decreci enim veritatem catholicam dilucidare ac tueri, non cum regia majestate decertare, sed illi potius, quod opto, in vera et catholica ostendenda fide, inservire.

2. *Asserta Serenissimi Jacobi colliguntur.*—Divino igitur aspirante favore, veritatem fidei a Christo Domino edoctam, ab Apostolis traditam, et a Sanctis Patribus integre illibateque conservatam, circa aliquot præcipua a Serenis-

¹ Ambr., lib. 2, ep. 17 ad Theodos.

² Psal. 118.

³ Ambr., lib. 2 de Virgin., in princ.

¹ Ambros., in Præfat. ad lib. 1 de Fide.

simo Jacobo tacta, ostendendam aggrediar. Quo vero apertior dicendis sternatur via, cunctaque facilius percipiantur, regis imprimis scopum ac propositum, deinde vero respondendi ordinem a nobis servandum ob oculos proponam. Attente enim ac sedulo regium opus considerans, facile perpendi illuc præcipue collimare auctorem, ut fidelitatis juramentum, quod sibi a subditis suis exhiberi novissime instituit, totis conatibus tueatur. Et ideo tam Pontificia rescripta, quam Illustrissimi Cardinalis Belarminilitteras ad Archipresbyterum impugnare conatus est. Postea vero responso de his rebus accepto, lacessitus rex, præfationem ad omnes christiani orbis principes suæ Apologiæ adjunxit, in qua contra Pontificem Summum tanquam contra communem hostem, et juris ac potestatis regis usurpatorem, illos nititur irritare, et ad generalem ab Ecclesia Romana defectionem commovere. tum spe majoris libertatis et potestatis excellentioris illos alliciendo, tum etiam timorem incutiendo, ne dum nimia (ut ait) et indulgenti lenitate Pontificiam dignitatem in immensum crescere sinunt, regius splendor vel penitus deleatur, vel saltem plus æquo obnubiletur. Et ne bellum hoc in Christi Vicarium movere existimetur, eo progressus est, ut Pontificem, non Christi defensorem, sed ipsum esse Antichristum persuadere molitur. Ac denique ne veri Ecclesiæ filii, insignem admirati novitatem, eam detestentur, semetipsum ipsius catholicæ fidei defensorem nominat ac profitetur, ut hac ratione, secta, quam defendit, non hæresis, sed sola cum Romano Pontifice discordia esse videatur. Addit denique fidei suæ explicatam confessionem, qua persuadere nititur, primitivæ et antiquæ fidei inhærere, solumque (ut loquitur) novos ac nuperos fidei articulos ab Ecclesia Romana inventos abnegare.

3. Quo ordine sint impugnanda.—Ut igitur debito doctrinæ ordine procedamus, qui tum claritati, tum etiam utilitati quam in hoc opere intendimus, inseruiat, illud in sex libros distinguemus, qui prædictis punctis, mutato tantum ordine, respondebunt. In primis enim ostendam schisma illud, quod vel ipse rex suo in libello non inficiatur, nullatenus ab hæresi et infidelitate fidei vere catholicæ prorsus opposita, excusari posse; ac subinde usurpatum a Serenissimo rege defensoris catholicæ fidei titulum, non solum esse sine fundamento assumptum, verum etiam esse rei, quam profiteatur, plane contrarium. A quo titulo initium dicendi sumimus, non tantum quia fronti regii

operis præfixus, statim in admirationem rapit, sed etiam quia nobis ansam exhibiturus est aliqua stabilendi principia, ex quibus Anglicanam sectam veræ Christi fidei fundamenta non habere facile concludi possit, et in hoc primum librum insumemus. In secundo vero, omnes articulos Romanæ fidei, quos Rex oppugnat, antiquos et catholicos esse, oppositosque sine aperta hæresi defendi non posse probabimus. Tertius deinde subsequetur liber, qui Summi Pontificis jus atque primatum pro nostris viribus tueatur. Non quod omnia, quæ de illius excellenti dignitate ac potestate dici poterant, persequenda censeam (sic enim in immensum cresceret opus), sed solum ut ostendam Romanum Pontificem temporalium regum potestatem non usurpasse, sed supremi tantum sacerdotis dignitatem, a qua (ut inquit Hieronymus,) Ecclesiæ salus pendet, vindicasse, suumque jus, contra quod portæ inferi nec prævaluerunt, neque unquam prævalerunt, conservasse. Et quoniam sæpius rex in illa Præfatione de clericorum exemptione a temporali potestate, et jurisdictione laicorum, maxime conqueritur, et tertiam subditorum partem (ut ait) temporalibus regibus ademptam esse deplorat, ideo quartum addemus librum, in quo jus immunitatis personarum ecclesiasticarum demonstramus. In quinto deinde libro, non solum conjecturas omnes, quæ de Antichristo afferuntur, esse levissimas, verum etiam Antichristum Sedis Apostolicæ destructionem maxime moliturum, evincere conabimur. Sicque illis potius nomen illud convenire, qui ita sedulo Antichristi præripiunt officium. Nam, ut dixit Hieronymus ad Damasum, epist. 5: Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichristi est; et ut ait Bernardus, epist. 124 ad Hildebertum, Turonens. Episcopum, loquens de Innocentio Papa: Qui Dei sunt, libenter junguntur ei; qui autem ex adverso stat, aut Antichristi est, aut Antichristus. In sexto denique libro circa fidelitatis juramentum, breviter ostendemus quid in rege exigente sit injustitiæ et injuriæ in Apostolicam Sedem, quidque in illis subditis illud præstantibus, perjurii, vel infidelitatis involvat, diligentius explicabimus.

4. Methodus servanda.—Denique in procedendi et disputandi modo, stylum et scholasticam methodum tanquam mihi familiarem, et ipsa consuetudine quasi factam connaturalem, non omitam, etiamsi hominibus a nobis in fide dis-

¹ Hieronymus contra Luciferan.

sentientibus minus grata esse soleat; fortasse quia ad veritatem e tenebris eruendam aptissima est, et ad impugnandos errores efficacissima. Et idcirco quamvis testimoniis divinarum Scripturarum, Conciliorum et Patrum nobis præcipue sit utendum, nihilominus rationum pondera expendemus, et quantum in nobis fuerit, earum vim et efficaciam urgebimus, easque non solum ex prædictis fidei fundamentis,

sed etiam ex ipso naturæ lumine, prout occasio postulaverit, colligemus; non quod illis sacrosanctæ nostræ religionis mysteria, quibus defendantur, indigeant, sed quod ostendere non obscure possint, quam longe ab omni prudentia et a ratione ipsa discedant, qui ab Ecclesia Catholica Romana in rebus ad salutem pertinentibus dissentire, seque ab illa segregare non verentur.

INDEX CAPITUM LIBRI PRIMI

QUANTUM ANGLICANA SEGTA A FIDE CATHOLICA DISSIDEAT.

- CAP. I. De fidei catholicæ progressu, et statu Anglicanæ gentis a prima ejus conversione usque ad præsentia tempora.
- CAP. II. Sectam Anglicanam a fide vera discessisse.
- CAP. III. Ecclesiam Christi non posse veram fidem amittere ostenditur, et ratio facta roboratur.
- CAP. IV. Non posse Catholicam Ecclesiam etiam per ignorantiam in rebus fidei errare.
- CAP. V. Romanam Ecclesiam eandem fidei stabilitatem habere quam Catholica, ostenditur, et adversariorum evasioni occurritur.
- CAP. VI. Stabilitas fidei et Ecclesiæ Romanæ traditione ostenditur.
- CAP. VII. Excluditur tertia evasio hæreticorum, quam per distinctionem Ecclesiæ visibilis et invisibilis con-
fingunt.
- CAP. VIII. Occurritur adversariorum objectionibus, et quo sensu Ecclesia visibilis sit, exponitur.
- CAP. IX. Regem Angliæ, cum nec Scripturam integram, nec verbum Dei non scriptum admittat, fidei vere christianæ defensorem non esse ostenditur.
- CAP. X. Ex fundamento et ratione credendi regis Angliæ, ipsum non esse fidei vere christianæ defensorem ostenditur.
- CAP. XI. Veræ fidei christianæ fundamentum non esse in privato spiritu ponendum.
- CAP. XII. Ex nomine (Catholicæ) Anglicanæ sectam fidem catholicam non esse ostenditur.
- CAP. XIII. Objectionibus contra doctrinam superioris capituli occurritur.
- CAP. XIV. Ex ratione catholici nominis, discursus capituli præcedentis confirmatur.
- CAP. XV. Catholicam dici Ecclesiam, quia per totum orbem diffusa est ostenditur, et hæreticis occurritur.
- CAP. XVI. Quomodo verum sit Ecclesiam Catholicam per totum orbem diffusam.